

9. Виноградов В.В. Основные типы лексических значений слова // Вопр. языкознания. – 1953. – №5. – С. 3-29.
10. Duden. Herkunftswörterbuch. Band 7. – Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich, 2001.
11. Кудрявцева Н.Б. Гетеронимативность в семантическом поле номинаций фитонимов (на материале современного немецкого языка). – Дисс... канд. филол. наук. – Белгород, 2004.
12. Брагина А.А. Лексика языка и культура страны. – М.: Русский язык, 1981.
13. Евкин В.Д. Немецкая лексикография: Учеб. пособие. – М.: Высшая школа, 1994.
14. Schippan T. Lexikologie der deutschen Sprache. – Tübingen, 1992.
15. Огуй О.Д. Лексикологія німецької мови. Lexikologie der deutschen Sprache. – Вінниця, Нова книга, 2003.
16. Гак В.Г. Метафора: универсальное и специфическое // Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С.13-14.
17. Fleischer W., Barz I. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. – Tübingen, 1976.

"MEXICAN MACHO" В АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

А.Б. Юнацька

*Стаття присвячена відбиттю уявлень про іспаномовні етноси в англійській мові США. Вербалізуючи негативні стереотипи про мексикано-американців, стійкі словосполучення та фразеологічні одиниці набувають іронічного, глузливого та пейоративного відтінку, що дозволяє віднести більшість із них до етнофобізмів американського варіанта англійської мови. Основну увагу приділено аналізу стійких словосполучень та фразеологічних виразів, до складу яких входить етнонім **Mexican**, а також запозиченню з іспанської мови **macho**.*

Серед усіх промислово розвинених держав США характеризується найбільшою етнічною та расовою розмаїтістю. Особливість статусу Сполучених Штатів переважно визначається їх демографічним складом – головним механізмом етнічного формування американської нації стала імміграція. Згідно перепису 2000 року, населення Америки сягає близько 282 мільйони, переважну більшість з яких складають громадяни європейського походження (75%). На другому місці – іспаномовні (за походженням) етноси, що є іммігрантами (або їх нащадками) з Мексики, Центральної та Південної Америки. Вони складають понад 35 мільйонів або близько 12,5% населення. Проте дослідники свідчать, що у період з квітня 2000 року по липень 2002 року кількість іспаномовних етносів збільшилася до 38 мільйонів [1, 4А; 2, 97]. Прогнозують, що у 2050 р. вихідці з Латинської Америки складатимуть 24 % всього населення США, а саме, 94 мільйони.

Вже сьогодні етнічні меншини складають чверть населення країни, а незабаром ця цифра відповідатиме кількості американців іспаномовного походження у США [3, 10]. Хоча, слід зазначити, що згідно з результатами соціологічних опитувань 71% мексиканців погоджуються приймати участь у так званій “програмі тимчасової імміграції” (*temporary immigration programme*), яка передбачає дозвіл на тривале легальне перебування у Сполучених Штатах [4, 26].

У сучасних мовознавчих студіях, напрочуд, більшість праць, присвячених контакту англо-американської та іспаномовних культур, стосуються лише впливу англійської на іспанську мову США [див., напр., 5; 6; 7]. Не було приділено достатньої уваги ролі іспаномовних культур в американському суспільстві й відбиттю цієї ролі в англійській мові США. Для нас становить інтерес вплив культури *Hispanics* (сукупності іспаномовних культур) на англо-американське співтовариство та вербалізація цього впливу в англійській мові. Відповідно, **метою** цієї статті є визначення вербалізованих в американському варіанті уявлень про латиноамериканську культуру та побут.

В результаті аналізу фактичного матеріалу ми виявили, що ціла низка стійких словосполучень англійської мови у своєму складі мають компонент *Mexican*. Ці

словосполучення метафорично позначають явища, пов'язані з рисами характеру, життєдіяльністю, соціальним статусом мексиканців в Америці. Одним із значень самої лексеми *Mexican* (скорочено *Mex*) в американському варіанті є “дешевий, низькосортний” [8]. Слід наголосити, що той факт, що для номінації чогось низькосортного в англійській мові США обрано офіційний етнонім на позначення мексиканця, зумовлено екстралінгвальними чинниками. Очевидно, що така номінативна трансформація викликана стереотипами білого населення щодо мексиканців, а саме впевненістю, що самі мексиканці є другосортним етносом, а мексиканська продукція є неякісною та дешевою. Отже, вживання сленгізму *Mexican* на позначення дешевої продукції слід, на нашу думку, вважати певним проявом расистського світогляду.

Етнонім *Mexican* у своєму безпосередньому значенні в англомовній літературі зустрічається поряд із такими мовними одиницями як *poor*, *disadvantaged*, *uneducated* і т.д. Наприклад, наступна цитата не лише імплікує, а й експлікує упередження білих щодо “неспроможності” “латінос” досягти кар'єрного успіху або просто мати добрі розумові здібності: *...teachers thought if you were poor and Mexican you didn't have anything to say* [9, 155].

Виявилось, що ціла низка стійких словосполучень американського сленгу з етнонімом *Mexican* також мають негативну конотацію та відтак відбивають різноманітні стереотипи білого населення США щодо мексиканців. Розглянемо словосполучення з цим етнонімом, звертаючи особливу увагу на їх семантику та співвідношення з розповсюдженими стереотипами. Наприклад, словосполучення *Mexican breakfast* відбиває поняття “мексиканський сніданок”, який зазвичай обмежується сигаретою та склянкою води (іноді пляшкою текили), тобто це фактично відсутність сніданку. Вважають, що зароблених грошей мексиканцям на життя не вистачає, а заробити на повноцінний сніданок і взагалі заощадити гроші мексиканцю заважає надмірне вживання алкоголю [10, 338; 11, 23; 12, 57].

Крім того, можна припустити, що семантика словосполучення *Mexican breakfast* пов'язана з тим, що іммігранти-нелегали з Мексики заробляють в Америці небагато. Отже, етнонім *Mexican* виконує не лише структурну, а й смислоутворюючу функцію у цьому словосполученні. Мовознавці вказують на те, що під впливом етноніму у процесі переосмислення семантика основного компоненту стійкого словосполучення може не лише суттєво змінюватися, а й набувати протилежного значення, що і ілюструє словосполучення *Mexican breakfast* [13, 96-97].

Ще один випадок зміни сигніфікативного значення, що детерміновано етнонімом *Mexican*, являє собою стійке словосполучення *Mexican promotion* (*Mexican raise*), що позначає роботу на непрестижній посаді, яка не надає можливості службового просування [8]. *Mexican promotion* – це відсутність службового підвищення. Сама лексема *promotion* “службове просування” у поєднанні з етнонімом *Mexican* сигніфікативно змінюється. У складі словосполучення *Mexican promotion* ця одиниця позначає “ілюзорне”, нереальне підвищення по службі, так зване “покращення” статусу, при якому не підвищується заробітна платня та не поліпшується добробут.

Стійке словосполучення *Mexican promotion* апелює, в першу чергу, до амбіцій мексикано-американців, які біле населення вважає примітивними. У зв'язку з тим, що чимало мексиканців у США мають низький соціальний статус і позбавлені шансів на фактичне покращення цього положення, то їх прагнення хоча б до “ілюзорного” підвищення (напр., зміну назви посади) є предметом для глузувань у англо-американців. Фактично мовна характеристика *Mexican promotion* має глузливий відтінок та конотацію пейоративності, американці європейського походження сприймають її як оксюморон [13, 97; 14, 236].

Наведемо приклад стійкого словосполучення *Mexican mud* (синонім – *happy dust*) “різновид героїну” [10, 338]. Лексема *mud* в англійській мові сама по собі має значення “опіум”, проте, у складі стійкого словосполучення *Mexican mud* її сигніфікативне значення дещо змінюється. Відомо, що різновид героїну, який

позначає словосполучення *Mexican mud* імпортують до США саме з Мексики, тому етніонім *Mexican* є одним із компонентів словосполучення. Отже, у виразі *Mexican mud* значення лексеми *mud* звужується, оскільки йдеться про конкретний різновид наркотичної речовини.

Значення стійкого словосполучення *Mexican green* цілком залежить від компоненту *Mexican*. Семантика цього словосполучення (“маріхуана”) також пов’язана з тим, що зазначений вид маріхуани постачають до Америки мексиканці [11, 143]. Крім того, поряд із країнами, в яких розповсюджено незаконну торгівлю наркотиками, Мексику іменують “наркодемократією” [15, 283]. Окремо одиниця *green* не має такого значення, тому лексему *Mexican* ускладі словосполучень *Mexican mud* та *Mexican green*, на нашу думку, слід вважати смислоутворюючою. Можна припустити, що семантика цих словосполучень пов’язана з тим, що серед мексиканців є чимало наркоділків та наркотично залежних.

Окрім словосполучення, до складу яких входить лексема *Mexican*, не пов’язані з негативним ставленням до мексиканців і розглядаються нами як виняткові, тобто, не підтверджуючі загальних тенденцій. Наприклад, словосполучення *Mexican wave* позначає своєрідну поведінку уболівальників футболу: уболівальники під час футбольного матчу рухаються таким чином, що здалеку нагадують хвилю [16, 892]. Стійке словосполучення *Mexican wave* не апелює до негативних стереотипів відносно до мексиканців.

Більшості фразеологізмів властива національно-культурна своєрідність, яка виявляється в їх семантиці. Слід зазначити, що саме ті етнічні стереотипи, які відбито у фразеології та стійких словосполученнях, можна віднести до *глибинних* (надзвичайно стійких; тих що пручаються змінам) стереотипів. Словосполучення та фразеологічні одиниці, у яких вживаються етніоніми відбивають реальне ставлення до інших етнічних спільнот.

Майже всі вирази з компонентом *Mexican*, що позначають суспільні явища, в Америці вважаються політично некоректними, оскільки всі вони є дерогативно забарвленими. І в той же час зазначені фразеологізми та стійкі словосполучення вживаються в англійській мові США. Так, наприклад, фразеологізм *Mexican athlete* позначає невдачу, некомпетентного фахівця, що на нашу думку, відбиває стереотип про низькокваліфікованість мексиканців та їх приреченість на невезіння. Якщо вираз вживається на позначення некомпетентного спортсмена, то етніонім *Mexican* не змінює повністю сигніфікативне значення лексеми *athlete*, а уточнює та доповнює його. Якщо фразеологізм *Mexican athlete* вживається на позначення будь-якого невдахи, то значення одиниці *athlete* модифікується [13, 98-99].

Вираз *Mexican stand-off* позначає відсутність шансу отримати вигоду або захистити себе, тобто безвихідність становища [17, 136]. *Mexican stand-off* – це також суперечка, в якій неможливо перемогти або тупик [11, 100]. У спортивній термінології одиниця *stand-off* позначає “нічию”, однак, у поєднанні з етніонімом *Mexican*, співвідноситься з низкою стереотипів білого населення щодо мексиканців, конфронтацію з якими вважають марною. Фразеологічна одиниця *Mexican overdrive* позначає навмисну установку водієм нейтральної швидкості автомобілю, особливо вантажівки при вимкненому моторі, коли машина рухається униз, з височини [17, 136]. Потенційно водій може діяти таким чином з метою заощадити бензин, який при нейтральній швидкості та вимкненому моторі не витрачається. У багатьох випадках прослідкувати та зробити правильний висновок щодо етимології того чи іншого фразеологізму досить важко. Припустимо, що позначення *Mexican overdrive* апелює до матеріальної незабезпеченості мексиканців (вони постійно заощаджують). Компонент *Mexico* у складі стійкого словосполучення може співвідноситись зі стереотипом про шкідливі звички мексиканців, зокрема, пияцтво (*to go to Mexico*).

Слово *macho* в іспанській мові країн Латинської Америки має значення “активний, діловий чоловік, енергійна людина”, проте в англійській мові воно набуло глузливого та презирливого відтінку. Відомо, що у латиноамериканській культурі

чітко визначена родинна ієрархія та домінуючу роль у суспільстві і у родині відіграє чоловік, тому *macho* в країнах Латинської Америки це добрий сім'янин, мужній, відповідальний, роботящий [18, 140; 19, 37-38]. У художніх творах латиноамериканських авторів зустрічаються позитивні описи “мачо”, наприклад: *The Hispanic macho is manly, responsible, hardworking, a man in charge, a patriarch. A man who expresses strength through silence* [20, с.34].

В культурі білих американців США слово має вкрай негативну конотацію. Чоловік, якого називають *macho* в англійській мові, є шовіністом, егоїстом, людиною, яка надто пишається своєю фізичною силою: *The American macho is a chauvinistic, a brute, uncouth, selfish, loud, capable of inflicting pain, and sexually promiscuous.... in the United States, when women say, “He’s so macho,” it’s with disdain* [20, 34].

Похідний від *macho* іменник *machismo* позначає “сильне почуття чоловічої гордості” або “перебільшене почуття сили та влади”. Модифікації, що відбулися з іменником *macho* в американському варіанті англійської мови, зумовлені впливом феміністського критицизму. Крім того, у переважній більшості країн слово *macho* також набуло негативної конотації, що пов’язано з аналогічним неприйняттям соціальної нерівності між чоловіками та жінками. Таким чином, етнічний автостереотип латиноамериканської культури протиставлено етнічному “ксеностереотипу” білих американців.

Аналіз фактичного матеріалу виявив, що англо-американці схильні протиставляти “чоловічу гордість”, яку варто вважати нормальним проявом, тій “гордості”, якої слід соромитися. Остання, на думку білих американців, притаманна саме “мачо”. Проліструємо цей факт за допомогою висловлювання американського солдата європейського походження, яке містить наступний уривок: *Getting shot should be an experience from which you can draw some small pride. I don’t mean the macho stuff. All I mean that you should be able to talk about it* [21, 218]. Мовець запевняє співрозмовника в тому, що пораненням може трохи пишатися нормальний чоловік, не перебільшуючи, як це робив би “мачо”. Жінка, яка розповідає про жорстокість та неповагу одного з чоловіків до власної дружини, вживає по відношенню до нього лексему *machista*: *Her machista husband begins to beat her* [5, 142].

Глузливий відтінок, яким слово *macho* наділили “англо-американці” досить глибоко проник у свідомість іспаномовних спільнот, внаслідок чого відбувається певна диференціація поняття “мачо” навіть в культурах країн Латинської Америки. Представники іспаномовних етносів наголошують “позитивні” та “негативні” сторони “мачо” [13]. Наприклад, говорячи про свого батька, людину мексиканського походження, хлопець підкреслює його найкращі якості – серйозність, працьовитість, відповідальність тощо. При цьому мовець протиставляє батька своїм дядькам, але також іменує їх “мачо”, лише зазначаючи, що у них виявилися найгірші риси, притаманні “мачо”: *“He’s (батько) such a hard worker. So serious, so responsible”.... The unspoken comparison was that he was not like some of their husbands (чоловіки його тіток), who drank and womanized. My uncles represent the darker side of macho* [20, 34].

Отже, відбиття стереотипів про мексикано-американців в англійській мові США є глибинним та різноманітним. Етнонім *Mexican* у складі стійких словосполучень та фразеологізмів може відбивати культурні реалії суспільного життя та найбільш розповсюджені етнічні стереотипи про мексиканців (бідність, схильність до пияцтва – *Mexican breakfast*; примітивні амбіції, низький соціальний статус – *Mexican promotion (Mexican raise)*; невдачу, некомпетентність – *Mexican athlete*; схильність до вживання наркотиків – *Mexican green, Mexican mud*). Лексема *Mexico* у складі стійкого словосполучення апелює до стереотипу про шкідливі звички мексиканців (*to go to Mexico*).

Таким чином, етнонім *Mexican* у складі стійких словосполучень, як правило, зумовлює семантику другого компоненту словосполучення, нерідко повністю змінюючи його сигніфікативне значення. Вербалізуючи негативні стереотипи про

мексикано-американців, стійкі словосполучення та фразеологічні одиниці набувають іронічного, глузливого та пейоративного відтінку, що дозволяє віднести більшість із них до етнофобізмів англійської мови США.

У дослідженнях, присвячених взаємовпливу англійської та іспаномовних культур у США, сьогодні слід фокусуватися на модифікаціях, що відбуваються у системі англійської мови внаслідок цього контактування. Крім того, необхідно звернути увагу на мовленнєві особливості англійсько-іспанських білінгвів. Отже, розвідки у напрямку англійсько-іспанського білінгвізму та білінгвально зумовлених трансформацій американського варіанта англійської мови ми розглядаємо як перспективні.

SUMMARY

*The article tackles the question of stereotypes about Hispanics verbalized in American English. Set-phrases and phraseological units with the ethnic name **Mexican** mostly have ironic, mocking and pejorative connotation. So we regard them as politically incorrect. The author's attention is concentrated on set-phrases, phraseology and the word **macho**, which is a borrowing from Spanish.*

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Armaz G. For Hispanics, U.S. Census Can Cause an Identity Crisis // *Houston Chronicle*. – 2003. – P. 4A.
2. MacNeil R., Cran W. Hispanic Immigration: Reconquest or Assimilation // *Do You Speak American?* – New York: a division of Random House, Inc., 2005. – P. 89-114.
3. Suárez-Orozco M.M., Paez M.M. The Research Agenda // *Latinos. Remarking America*. – Berkeley & Los Angeles: Un. Of Cal. Press, 2002. – P. 1-37.
4. Risking death to reach the United States // *The Economist*, March 10, 2005. – P. 25-27.
5. Voronchenko T. Contemporary Chicana/o literature and creativity of other Hispanic groups: 1980s-1990s // *In search of new definitions and designs: American Literature in the 1980-90's* / Edited by Yu. V. Stulov. – Minsk.: EHU, 2001. – 208 p.
6. Smead R.N., Clegg H.J. Spanish in Contact: Issues on Bilingualism /Ed. by A.Roca and J.B.Jensen. – Somerville: Cascadilla Press, 1996. – 226 p.
7. Уфаева И.Ю. К вопросу о билингвальных сообществах // Теория и практика лингвистического описания разговорной речи: Межвуз. сбор. научн. трудов. – Нижний Новгород: ГОУ НГЛУ им. Добролюбова, 2005. - Вып. 24.– С. 170-179.
8. American English Dictionary. – 2004 // Available at <http://www.answers.com/topic/american-english> (cited 12.01.2004)
9. Growing up Chicana/o. An Anthology / Edited and with an introduction by Tiffany Ana Lopez. Foreword by Rudolfo Anya. N.Y.: William Morrow and Company Inc., 1993. – P. 155.
10. Thome T. Dictionary of Modern Slang. – London: Bloomsberry, 1996. – 592p.
11. Green J. The Slang Thesaurus. – London: Penguin Books, 1986. – 280 p.
12. McQuain J. Homegrown English: How Americans Invented Themselves and Their Language. New York: A Division of Random House, Inc., 1999. – 278p.
13. Юнацька А.Б. Вербалізація стереотипів іспаномовної культури в американському варіанті англійської мови: Дис... канд. філ. наук: 10.02.04. – Запоріжжя, 2005. – 213 с.
14. Юнацька А.Б. Пейоративные испанизмы в американском варианте английского языка // *Вісник Запорізького нац. ун-ту: Зб. наук. статей. Філологічні науки*. – 2005. – № 1. – С. 233-239.
15. Зацний Ю.А. Развитие словарного состава англійської мови в 80ті-90ті роки ХХ століття: Дис... д-ра філол. наук: 10.02.04. – Запоріжжя, 1999. – 403 с.
16. Cambridge International Dictionary of English. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 1774 p.
17. The Oxford Dictionary of Modern Slang / compiled by J.Ayto, J.Simpson. – New York: Oxford University Press, 1996. – 299 p.
18. Юнацька А.Б. Соціолінгвістичний аспект лексико-семантичної асиміляції іспанського іменника *macho* в американському варіанті англійської мови // *Матеріали I Міжнарод. наук.-практ. конф.* – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – С. 139-140.
19. Berlitz Ch.F. The Etymology of the International Insult // *Encountering Cultures. Reading and Writing in a Changing World* / ed. by R.Holeton, NJ: A Blair Press Book, 1992. – P. 37-40.
20. Guilbault R. del C. Americanization is Tough on “Macho” // *Encountering Cultures. Reading and Writing in a Changing World* / ed. by R. Holeton. – NJ: A Blair Press Book, 1992. – P. 34-36.
21. Burke J.L. *Sunset Limited*. – New York: Dell Publishing, Random House Inc., 1998. – 387 p.